

варто доповнити його «картами розуму». Завдяки цьому відбуватиметься формування ціннісних орієнтацій на збереження природи, гармонійну взаємодію людини та природи, формування екологічних основ ставлення до природокористування екологічної етики, значення природничо-наукових знань у житті людини та їх роль у суспільному розвитку.

#### Література

1. Випереджувальне навчання в групах/ Біологія: газета для вчителів біології та природознавства. — № 6 (березень), 2017. — С. 38-41.
2. Тарасенко О. Мотивація в компетентнісному навчанні/ О. Тарасенко// Біологія: газета для вчителів біології та природознавства. — № 10 (травень), 2017. — С. 7-12.

### **ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ**

*Дубінін С.І., Пілюгін В.О., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Рябушко О.Б., Овчаренко О.В.  
ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» м. Полтава*

У сучасних умовах реформування системи освіти в Україні актуальною є проблема професійної підготовки фахівців. Розв'язання проблем та перспективи розвитку методики навчання у ВНЗ пов'язані з впровадженням ефективних технологій навчання, оптимізацією методики викладання, застосуванням об'єктивних методів контролю знань. Для ефективної організації навчання у ВНЗ ключового значення набувають методика та технології викладання дисциплін. [4,5]

Методика викладання — це оптимальне поєднання загально дидактичних методів, прийомів і засобів навчання, які застосовуються для організації навчального процесу. [4]

Розробка методики викладання у вищій школі передбачає декілька послідовних етапів пов'язаних із постановкою мети, мотивацією студентів, вибору змісту, методів і форм навчання, організацією педагогічного контролю.

Гончаренко С.У. визначає що, розвиток методичної науки в умовах розбудови національної системи освіти набуває особливо важливого значення. Вона має обґрунтовувати й будувати педагогічні процеси, виробляти нові педагогічні технології навчання, в яких реалізувалися б мета й принципи освітньої системи [1]. Селевко Г.К. підкреслює, що у технологіях більшою мірою представлений процесуальний, кількісний і розрахунковий компоненти, а в методиці — цільова, змістовна, якісна та варіативно-орієнтовна сторони [7]. Цільовий компонент методики передбачає визначення викладачем якими знаннями, уміннями, здібностями, якостями та іншими надбаннями повинен оволодіти студент після вивчення дисципліни.

На сучасному етапі підготовки лікарів-фахівців методика навчання повинна бути спрямована на забезпечення вимог часу, що потребує адаптації методики, технологій навчання до сучасних вимог підготовки спеціалістів у зв'язку із європейським спрямуванням України. Вона повинна бути орієнтована на якість підготовки спеціаліста, його адаптованості до ринку праці та вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника [8].

Актуальність контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів завжди є і буде важливим пріоритетним завданням в методиці навчання. Якість освіти в сучасних умовах визначається низкою критеріїв, а саме: ступенем відповідності теоретичних знань та вмінь їх практичному використанню в професійній діяльності та розробкою методів об'єктивного контролю знань, що дозволяє оцінити ефективність освіти [5]. Модульна система навчання значно більше орієнтує студента на самостійне опанування знань із використанням різноманітних джерел інформації, в тому числі електронних ресурсів [2,3,4].

Біологічні дисципліни є теоретичною основою медицини і створюють базу для формування відповідних знань, вмінь та навичок для підготовки майбутнього медика. Зрозуміло, щоб досягти мети потрібна інтенсифікована, обґрунтована методика навчання, яка була б спрямована на одержання студентом максимально можливого об'єму інформації та формування необхідних для спеціаліста знань, практичних вмінь, навичок, а це вимагає використання ефективних методів, технологій навчання та контролю [2].

Медична біологія тісно пов'язана із майбутньою лікарською професією і має кінцеву мету навчити студентів трактувати біологічну сутність і механізми розвитку різних станів людини, які є результатом впливу мутагенних чинників, абіотичних і біотичних факторів, антропогенних змін у природних екосистемах і біосфері. Основна мета предмету — забезпечити високий рівень професійно орієнтованої загально-біологічної підготовки студентів. [2].

Починаючи з 1996 року в медичних вищих навчальних закладах введені міністерські тестові контролі знань студентів, які викликали потребу адаптацій методик викладання та підготовки студентів до їх складання. Тестовий контроль студентів стає складовою частиною навчання студентів в умовах модульної системи при вивченні дисциплін медико-біологічного блоку (медичної біології, гістології, анатомії людини, мікробіології та інших). Перевірка ефективності навчання майбутніх фахівців з фундаментальних дисциплін — складання студентами 3-го курсу ліцензійного інтегрованого державного іспиту «Крок-1» (Наказ міністра охорони здоров'я № 396, 1996 р.) для встановлення відповідності рівня професійних знань та вмінь студентів державним кваліфікаційним вимогам. Ліцензійний іспит має за мету об'єктивно оцінити знання студентів з блоку базових фундаментальних медико-біологічних дисциплін.[5,9]

«Тестування— це метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови чи результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та валідності вимірів, повинен

пройти опрацювання й інтерпретацію й бути прийнятним для застосування в педагогічній практиці» [6]

На нашу думку, одним з критеріїв оцінки ефективності методики навчання у вищих медичних закладах на теоретичних кафедрах, є використання методики тестування знань студентів. Тестування, при належному організаційно-методичному та технологічному забезпеченні, стає одним з найбільш ефективних і гнучких методів контролю. [10,11]

Тестовий контроль відрізняється від інших методів контролю тим, що передбачає наявність спеціально підготовленого набору контрольних завдань, які дають змогу надійно, а головне адекватно і якісно оцінити викладачу знання всієї групи студентів. Цей метод, у порівнянні з іншими способами перевірки знань, має переваги. По-перше, організаційно-дисциплінуючий фактор, що значно підсилює мотивацію студента до свідомого підходу при вивченні теоретичного матеріалу та набутті навичок і їх застосовування на практиці. Якісна підготовка майбутніх спеціалістів суттєво залежить від самостійної роботи студентів. Досягнення кінцевих цілей навчання і керування його якістю здійснюється за допомогою багатовікових систем контролю, головною частиною яких є тестові завдання.

По-друге, тестовий контроль передбачає однаковий рівень вимог та однакові критерії оцінювання для всіх студентів, що забезпечує об'єктивність оцінювання знань студентів; по-третє, тестування підвищує ефективність контролюючої діяльності з боку викладача за рахунок збільшення оперативності та регулярності, відповідно до розподілу матеріалу дисципліни за темами, розділами, модулями, які мають самостійне значення в рамках вивчення всього курсу; по-четверте, застосування комп'ютерного тестового контролю полегшує роботу викладача, підвищує мотивацію навчальної діяльності, зменшує емоційне напруження [9,11].

В сучасних умовах організації навчального процесу основна увага звертається на навчально-інформативну (пізнавальну), контролюючу функції і особливо на їх поєднання — це стимулює навчально-пізнавальну активність студентів, тому тестові завдання повинні поєднувати в собі вищезазначені функції: наповнені якірною змістовною інформацією, бути валідними, науковими, зрозумілими [7].

Для організації методики тестування важливим моментом є навчально-методичне забезпечення. При вивченні студентами медичної біології викладачі кафедри прагнуть максимально індивідуалізувати тестовий контроль знань — кожен студент отримує свій варіант тестових завдань, а це, в свою чергу, потребує створення достатньо великої кількості варіантів трьома мовами. Для ефективного проведення тестування викладачі створюють сприятливу психо-емоційну атмосферу, оскільки при написанні тестів різних рівнів складності у студентів можуть виникати труднощі. Вважаємо, що для ефективного тестування доцільним є розробка кількісно великої бази тестів з предмету, щоб студенти при вивченні окремої теми, розділу, або при підготовці до складання підсумкового модульного контролю мали можливість ознайомитися з цими завданнями, самостійно знайти правильні

відповіді (користуючись підручниками, навчально-методичними посібниками, електронними джерелами. При контролі знань на практичному занятті, кожен студент отримує однакову кількість тестів, об'єктивність одержаної оцінки його знань залежить від якості опанування теоретичного матеріалу, набутих практичних навичок і вмій, самостійної роботи з тестовими завданнями [9,11].

Викладачами кафедри розроблені методичні рекомендації та навчальні посібники до всіх модулів дисципліни "Медична біологія" відповідно до навчальних програм, що значно полегшує роботу викладачів, оскільки до кожного практичного заняття складені тести, які неодмінно розбираються зі студентами. Контроль знань студентів на практичному занятті обов'язково включає обговорення тестових завдань з усією групою "стрічковим методом", або індивідуально.

Систематичний тренінг студентів з розв'язування тестів дає позитивні результати при написанні ними ліцензійного іспиту "Крок 1". [3,9].

Методика навчання вимагає від студентів адаптації до щоденної самопідготовки і максимального опанування фундаментальними знаннями і професійними навичками, а від викладачів вищої школи — забезпечення максимально ефективної організації навчального процесу для підготовки сучасних лікарів та їх профорієнтацію.

Таким чином, в сучасних умовах організації навчального процесу при викладанні медичної біології у вищих медичних навчальних закладах обов'язковим є впровадження нових технологій та методів навчання, розробка організаційно-методичних комплексів, методів об'єктивного контролю знань студентів — це запорука якісної підготовки фахівців-медиків.

#### Література

1. Гончаренко С.У. Методика як наука / Гончаренко С.У. — Хмельницький: Вид-во ХГПК, 2000. — 30 с.
2. Медична біологія : програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. — Київ, 2005.- 54 с.
3. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В.Поляченко, В.Г.Передерій, О.П.Волосовець та ін. — Київ: Книга плюс, 2005. — 383 с.
4. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьева, Г. І. Матукова. — Сімферополь : Дайфі, 2011. — 270 с.
5. Олексенко В.В. Ефективні шляхи вдосконалення змісту і форм підготовки спеціалістів ВНЗ / В.В.Олексенко//Вища освіта України. — 2004. — № 2. — С 66-69. 6. Педагогическая диагностика / под ред. К. Ингенкампа. Перевод с нем. — М., 1991. — 525 с.
7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие / Селевко Г.К. — М.: Народное образование, 1998. — 256 с.
8. Стан підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників і завдання вищої медичної школи щодо її інтеграції до світового освітнього простору / В.В.Лазоришенець, М.В.Банчук, О.П. Волосовець та іш. // Медична освіта. — 2009. — №2. — С.5-10.
9. Тестування як метод контролю самостійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів : збірник наук. праць «Сучасні технології вищої медичної

- освіти» / Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О., Стороженко Л.В., Рябушко О.Б., Улановська Н.А. — Донецьк, 2006. — С.227-231
10. Технології тестування при вирішенні завдань модульного навчання : мат. Всеукраїнської навчально-наукової конференції, присвяченої 55-річчю Тернопільського державного медичного університету ім. І.Горбачевського [«Впровадження нових технологій за кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ III-IV рівнів акредитації»] / С.І.Дубінін, А.В.Ваценко, В.О.Пілюгін, Н.А.Улановська, О.Б.Рябушко, Н.О. Передерій, О.В. Овчаренко. — Тернопіль: «Укрмед-книга», 2012. — С.126-128.
11. Улановська-Циба Н.А.Тестовий контроль студентів як складова частина навчання в умовах кредитно-модульної системи при вивченні дисципліни «медична біологія» / Улановська-Циба Н.А., Дубінін С.І., Ваценко А.В. // Вісник проблем біології і медицини. — 2011. — Випуск 3,Т.3(89). — С. 132-134.

## **ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО.**

*Северин Ю. М., Донченко С. В.  
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія».*

Свідомість—це специфічно людське відображення і духовне освоєння дійсності, властивість високоорганізованої матерії—людського мозку, яка полягає у створенні суб'єктивних образів об'єктивного світу, утриманні, зберіганні і переробці інформації, у виробленні програми діяльності, спрямованої на вирішення певних завдань, в активному управлінні цією діяльністю. Свідомість є суспільно-історичним продуктом. Вона виникає разом з людським суспільством у процесі становлення і розвитку трудової діяльності та мови, формуючись тільки в умовах соціального середовища, постійного спілкування індивідів між собою. Проблема свідомості — одна з найважливіших і загальних.

Велика заслуга у з'ясуванні природи свідомості належить позитивному знанню, яке збагачується в XIX—XX ст. досягненнями нейрофізіології (частково вченнями І. М. Сеченова, І. П. Павлова та їхніх послідовників про рефлекторну діяльність мозку) та експериментальної психології (зв'язки елементів свідомості в працях Е. Вебера, Г. Фехнера, В. Вундта, У. Джемса та ін.) [1].

У марксистській концепції свідомість, по-перше, розглядається як функція головного мозку; по-друге, як необхідна сторона практичної діяльності людини. Вона виникає, функціонує і розвивається в процесі взаємодії людини з реальністю, на основі її чуттєво-практичної діяльності, суспільно-історичної практики [5].

Експериментами на тваринах і клінічними спостереженнями доведено, що у формуванні свідомості, емоційної і розумової діяльності відіграють роль клітини кори півкуль головного мозку з її специфічною особливістю кодування поточних подій і попереднього життєвого досвіду. Клітини кори пов'язані з клітинами проміжного і середнього мозку. Симпатичні зв'язки нервових клітин між собою ускладнюються в